

Infrastrukturdepartementet

Genomförandet av mobilitetspaketet

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 3 augusti 2021 (I2021/02074) ombetts att yttra sig över promemorian *Genomförandet av mobilitetspaketet*.¹ I promemorian föreslås hur rättsakterna i det s.k. mobilitetspaketet ska genomföras och kompletteras nationellt. Med mobilitetspaketet avses de ändringar i EU:s trafiktillstånds- och godsförordningar och EU:s förordningar om kör- och vilotider och färdskrivare som antogs den 15 juli 2020 samt direktiv (EU) 2020/1057 med särskilda regler för utstationering av förare i vägtransportsektorn (lex specialis) och om kontroll av vägarbetsstidsdirektivet² som antogs vid samma tillfälle. Ändringarna föreslås träda i kraft den 2 och 21 februari 2022.

ILO-kommittén kommer begränsa sitt yttrande till de förslag i promemorian som mer påtagligt rör arbetstagares villkor.

Promemorians förslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare

I promemorian föreslås särskilda bestämmelser om utstationering av förare inom vägtransportsektorn i lagen om utstationering. Förslaget utgår från att utstationeringsdirektivet är tillämpligt på förare som utför vägtransporter. Förslaget inför särskilda administrativa

¹ ILO-kommittén har tidigare yttrat sig över Europeiska kommissionens förslag inom ramen för sitt mobilitetspaket, se "Yttrande 2017-09-04 Europeiska kommissionens förslag inom ramen för sitt mobilitetspaket".

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1057 av den 15 juli 2020 om fastställande av särskilda regler med avseende på direktiv 96/71/EG och direktiv 2014/67/EU för utstationering av förare inom vägtransportsektorn och om ändring av direktiv 2006/22/EG vad gäller tillsynskrav och förordning (EU) nr 1024/2012.

bestämmelser vid utstationering av förare till Sverige, bland annat ska arbetsgivare lämna in en utstationeringsdeklaration till Arbetsmiljöverket innan en utstationering i Sverige åt ett utlandsetablerat transportföretag påbörjas. De administrativa bestämmelserna avser situationer då förare ska utföra transporter åt ett transportföretag som är etablerat i ett annat land än Sverige och ersätter de bestämmelser som återfinns i 22, 29–33 och 45 §§ lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. Huvudförslaget i promemorian innebär att de särskilda administrativa reglerna ska omfatta all utstationering som sker genom yrkesmässiga transporter som utförs i, till eller från Sverige av utlandsetablerade transportföretag. Huvudförslaget skiljer sig således från direktiv (EU) 2020/1057 (lex specialis) på så sätt att även koncern- och uthyrningsfallen³ omfattas av de nya särskilda administrativa bestämmelserna. De administrativa bestämmelserna i lex specialis omfattar, liksom direktivets övriga delar, endast tjänsteavtalsfallet⁴. Förslaget innehåller vidare en definition av begreppen *bilateral transport* och *förare* som bland annat innebär att egenföretagare som utför transporter i ett företags egen regi inte räknas som förare. Förslaget innebär att transittransporter där föraren utför en transport åt ett transportföretag som är etablerat i ett annat land än Sverige samt bilaterala transporter inte räknas som utstationeringssituationer. Det regleras även när myndigheter ska vara skyldiga att lämna bistånd och information.

Förslag till förordning om utstationering av förare inom vägtransportsektorn

Förslaget innehåller bland annat en utformning av innehållet i utstationeringsdeklarationen som avses i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. Vidare föreslås att vägkontroller ska genomföras av Tullverket och Polismyndigheten. Vägkontrollerna ska säkerställa att 44 d och 44 e §§ lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare följs. Därtill föreslås regler om sanktionsavgifter på grund av överträdelser enligt lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. Förslaget innehåller även en bestämmelse om utformande av en strategi för tillsyn och kontroll av utstationering av förare.

³ Uthyrnings- och koncernfallen återfinns i artikel 1.3 b och c Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och 4 § första stycket 2 och 3 lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare.

⁴ Tjänsteavtalsfallet återfinns i artikel 1.3 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG och 4 § första stycket 1 lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2004:865) om kör- och vilotider samt färdskrivare m.m.

Det föreslås bestämmelser om vägkontroller och kontroll av företagslokaler. Reglerna inbegriper hur kontrollerna ska utföras och vad som ska kontrolleras, däribland de nya kraven i artikel 8.8 och 8.8a i förordning (EG) nr 561/2006⁵ om företagens skyldigheter i fråga om betalning för förarnas logi och förläggning av förarnas arbete. Vidare föreslås en bestämmelse om samordning och samarbete mellan myndigheter vad gäller utförande av kontroll och inhämtning av information.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2005:399) om arbetstid vid visst vägtransportarbete

Förslaget innebär att Transportstyrelsen ska kontrollera att transportföretag följer kraven i EU:s kör- och vilotidsförordning att betala för förarens logi i samband med en normal veckovila och att organisera arbetet så att föraren regelbundet kan återvända hem. Polismyndigheten ska kontrollera om en förare överskridit den maximala sammanlagda arbetstiden per vecka och rapportera misstänkta överträdelser till Transportstyrelsen.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Promemorian innehåller inte någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. ILO-kommittén vill därför erinra om de ILO-instrument som aktualiseras.

ILO:s konvention (nr 81) angående arbetsinspektion inom industri och handel

Konventionen ratificerades av Sverige 1949 (prop. 1948:189 och 1949:162) och innehåller bestämmelser om tillsyn och kontroll. Av artikel 2 framgår att transportsektorn omfattas av konventionen. Konventionen berör också frågan om sanktionsavgifter. Genom artikel 18 ställs krav på att lämplig påföljd ska meddelas för överträdelse av regler som en inspektör ska övervaka.

ILO:s konvention (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö
Konventionen ratificerades av Sverige 2008 (prop. 2007/08:69). Av

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 561/2006 av den 15 mars 2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet.

artikel 4 framgår att varje medlemsstat ska tillhandahålla ett system som garanterar att nationella lagar och förordningar efterlevs, däribland ett inspektionssystem.

ILO:s konvention (nr 98) angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten
Konventionen ratificerades av Sverige 1950 (prop. 1950:188). Enligt artikel 4 i konventionen ska åtgärder vidtas för att uppmuntra och främja utvecklandet och utnyttjandet i största möjliga omfattning av anordningar för frivilliga förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter i syfte att få till stånd en reglering av anställningsvillkoren genom kollektivavtal.

ILO:s konvention (nr 154) om främjande av kollektiva förhandlingar
Konventionen ratificerades av Sverige 1982 (prop. 1981/1982:166). Artikel 5 stadgar att åtgärder ska vidtas för att främja kollektiva förhandlingar, och att syftet med dessa åtgärder bland annat ska vara att möjliggöra kollektiva förhandlingar för alla arbetsgivare och alla grupper av arbetstagare.

I promemorian föreslås ett förtydligande att utstationering anses föreligga vid samtliga transporter som ett utlandsetablerat transportföretag gör inom Sveriges gränser och att de särskilda administrativa bestämmelserna ska tillämpas på all utstationering i transportföretag etablerade i ett annat land. Vad gäller den kollektiva förhandlingsrätten konstateras i avsnitt 7.12.2 i promemorian att en nackdel med huvudförslaget till genomförande är att kravet om att utse en behörig företrädare vid kollektivavtalsförhandlingar i 45 § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare inte i något fall blir gällande för utstationering som sker genom yrkesmässiga transporter som utförs i, till eller från Sverige av utlandsetablerade transportföretag. Samtidigt framhålls i promemorian att den aktuella artikeln i lex specialis endast gäller vid utstationering av förare enligt tjänsteavtalsfallet. I promemorian konstateras därför att ett alternativt, mer direktivnära genomförande är att de särskilda administrativa bestämmelserna enbart ska gälla i tjänsteavtalsfallet. Vid ett sådant genomförande skulle bestämmelserna i 45 § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare fortsatt gälla i uthyrnings- och koncernfallen. Av promemorian framgår att en konsekvens av huvudförslaget blir att det inte i någon utstationeringssituation av förare kommer krävas att arbetsgivaren på begäran av en svensk

arbetstagarorganisation utser en företrädare som har behörighet att för arbetsgivarens räkning förhandla om och sluta kollektivavtal. Det konstateras emellertid i promemorian att det i utstationeringsdeklarationen ska anges kontaktuppgifter till arbetsgivaren och transportföretaget, något som bedöms, åtminstone delvis, kompensera för den begränsning som förslaget innebär. ILO-kommittén konstaterar att frågan om vilket av huvudförslaget eller det mer direktivnära förslaget som bäst främjar möjligheterna till kollektiva förhandlingar inte är belyst i promemorian.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén beklagar att promemorian inte innehåller någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. ILO-kommitténs bedömning är dock att förslagen som avser tillsyn och kontroll är förenliga med de ILO-konventioner som har ratificerats av Sverige.

Kommittén gör därtill bedömningen att förslaget till ändring i lagen (1999:678) om utstationering och förslaget till förordning om utstationering inom vägtransportsektorn inte torde stå i strid med Sveriges åtaganden enligt någon av Sverige ratificerad ILO-konvention. När det gäller frågan om främjande av kollektiva förhandlingar anser dock kommittén att valet mellan huvudförslaget och det mer direktivnära förslaget till genomförande bör analyseras i det fortsatta beredningsarbetet i förhållande till ovan nämnda ILO-åtaganden.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson och ledamöterna Catharina Nordlander, Anne-Sofie Daleng, Ola Brinnen, Anna Svanestrand, Oscar Ernerot och Elise-Marie Donovan. Närvarande har även varit Caroline Karlström Mitt och adjungerade praktikanten Alva Thörn från sekretariatet och ersättarna Emelie Barbou Des Places, Anders Jonsson, Sophie Silverryd och Anna Gustafsson samt experterna Fredrik Karlman, Anna Nygård och Hanna Wilson. Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson
Ordförande

Alva Thörn
Adjungerad sekreterare